

Sygn. akt V ACa 633/19

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 28 września 2020 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie V Wydział Cywilny w składzie następującym:

Przewodniczący: Sędzia SA Bogdan Świerczakowski

Sędziowie: SA Ewa Kaniok (spr.)

SO (del.) Joanna Piwowarun-Kołąkowska

Protokolant: Małgorzata Szmit

po rozpoznaniu w dniu 28 września 2020 r. w Warszawie

na rozprawie

sprawy z powództwa T. P.

przeciwko Skarbowi Państwa - (...) w W.

o zapłatę

na skutek apelacji powódki

od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie

z dnia 3 kwietnia 2019 r., sygn. akt IV C 256/18

I. oddala apelację;

II. zasądza od T. P. na rzecz Skarbu Państwa – (...)kwotę 8 100 (osiem tysięcy sto) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępowstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

Joanna Piwowarun-Kołąkowska Bogdan Świerczakowski Ewa Kaniok

Sygn. akt V ACa 633/19

UZASADNIENIE

Powódka T. P. prowadząca działalność gospodarczą pod nazwą Firma (...) wniosła powództwo przeciwko Skarbowi Państwa zastępowanemu przez (...) z siedzibą w W. domagając się zasądzenia od pozwanego kwoty 306.552 zł wraz z odsetkami ustawowymi od daty złożenia pozwu.

Pozwany wniosł o oddalenie powództwa.

Wyrokiem z dnia 3 kwietnia 2019 r. Sąd Okręgowy w Warszawie w punkcie pierwszym powództwo oddalił; w punkcie drugim zasądził od T. P. prowadzącej działalność pod nazwą FIRMA (...) z siedzibą w W. na rzecz Skarbu Państwa reprezentowanego przez (...) z siedzibą w W. 10 800 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

Z ustaleń faktycznych, jakie legły u podstaw tego rozstrzygnięcia wynika, że 7 kwietnia 2016 roku, pomiędzy T. P. prowadzącą działalność gospodarczą pod nazwą Firma (...), jako liderem i firmą (...) spółka z ograniczoną

odpowiedzialnością z siedzibą w G. została zawarta umowa konsorcjum. W tej umowie przewidziano, że liderem konsorcjum będzie powódka, natomiast członkiem konsorcjum będzie spółka (...). W paragrafie 5 punkt 3 umowy strony przewidziały, że lider konsorcjum, czyli powódka jest uprawniony i zobowiązany do wystawienia faktur VAT dla zamawiającego oraz odbioru należności przewidzianych umową z zamawiającym. Owo konsorcjum przystąpiło do przetargu w ramach zamówienia publicznego i ten przetarg wygrało. W związku z tym między Skarbem Państwa reprezentowanym przez (...) w W. a konsorcjum została zawarta umowa z dnia 12 kwietnia 2016 roku. W umowie jako konsorcjum określono powódkę jako lidera i (...) jako wykonawcę. W paragrafie 1 przewidziano, że wykonawca wykona określone zadanie na rzecz pozwanego. W paragrafie 9 strony ustaliły, że za wykonanie przedmiotu umowy otrzymają wynagrodzenie kosztorysowe w wysokości 2.314.634,15 złotych plus VAT. I w ustępie 2 paragrafu 9 zostało ustalone, że wynagrodzenie przysługujące wykonawcy płatne będzie z konta zamawiającego na konto wykonawcy w Polskim Banku Spółdzielczym w W. w terminie 30 dni od dnia dostarczenia prawidłowo wystawionej faktury. W paragrafie 11 strony ustaliły, że rozliczenie wykonawcy odbywać się będzie fakturami VAT wystawionymi na podstawie potwierdzonych przez inspektora nadzoru dokumentów wykonania elementów w zestawionych tabelach elementów rozliczeniowych. Zamawiający zobowiązuje się do zapłaty za wykonane roboty w terminie 30 dni od dnia dostarczenia dokumentu rozliczeniowego wraz z dokumentami potwierdzającymi wykonanie usługi lub robót.

Sąd Okręgowy zwrócił uwagę, że o ile w umowie konsorcjum w paragrafie 5 ustęp 3 zostało ustalone, że konsorcjum ma prawo do wystawiania dokumentów, wystawiania faktur dla zamawiającego oraz odbioru należności, o tyle w umowie zawartej między pozwanym a konsorcjum nie przewidziano kto ma wystawiać faktury i kto ma otrzymywać wynagrodzenie. Co więcej umowa w tym zakresie jest niejasna, dlatego, że określa w paragrafie 9 ustęp 2, że zapłata zostaje wpłacona na konto wykonawcy. Zgodnie z treścią tej umowy wykonawcą jest (...). No, bo tak jest ona określona. Partner zwany dalej wykonawcą, natomiast powódka jest zwana liderem. Przy czym w umowie podano konto powódki do zapłaty. Umowa jest niejasna, bo z jednej strony zgodnie z tą umową powinno być zapłacone wykonawcy czyli spółce, ale na konto powódki. Następnie konsorcjum przystąpiło do realizacji tej umowy i umowę wykonało w sposób prawidłowy i bez zastrzeżeń roboty zostały przyjęte.

Sąd I instancji ustalił, że 11 stycznia 2017 roku, została wystawiona faktura przez powódkę prowadzącą firmę (...). Następnie, dnia 6 marca 2017 roku, zostaje wystosowane pismo do powódki i w tym piśmie konsorcjant czyli spółka w oparciu o przepisy artykułu 869 paragraf 2 K.p.c. w związku z artykułem 351¹ K.c. wypowiedzi umowę konsorcjum ze skutkiem natychmiastowym, to jest z dniem skutecznego doręczenia niniejszego oświadczenia do siedziby T. P. z ważnych powodów i w konsekwencji odwołuje ze skutkiem natychmiastowym pełnomocnictwo udzielone panu R. P.. O tym, że ta umowa została wypowiedziana został poinformowany pozwany pismem z dnia 8 marca 2017 roku, które wystosowała spółka (...). W tym piśmie znajdowało się wezwanie do zapłaty wraz z informacją o wypowiedzeniu umowy konsorcjum wraz z odwołaniem pełnomocnictwa dla R. P.. W piśmie tym wezwano do dokonania bezpośrednio na rachunek (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością, na podany numer konta 286.747,91 złotych i 150.288,61 złotych. Kolejne pismo zostało wystosowane 14 marca 2017 roku. To jest pismo spółki do powódki informujące o sporze między konsorcjantami. I na to pismo, odpowiada pani powódka, uznając wypowiedzenie umowy konsorcjum za bezpodstawne.

Powódka wystawiła fakturę na dochodzoną pozewem kwotę 306.552,27 złotych. Ta faktura została wysłana do pozwanego. Następnie 15 listopada 2017 roku, została wystawiona faktura korygująca. Tam jest zmiana roszczenia o jeden grosz, bo suma z 27 groszy zmniejsza się do 26 groszy. Na tę fakturę odpowiada pozwany pismem z dnia 15 listopada 2017 roku, a przedtem jeszcze na pierwszą fakturę odpowiada pismem z 2 listopada 2017 roku, informując, że całkowita należność za wykonanie robót z umowy z dnia 12 kwietnia 2016 roku, zostanie przekazana do depozytu sądowego.

Sąd ustalił, że inwestor zorganizował kilka spotkań roboczych mających na celu ustalenie wzajemnych rozliczeń finansowych wykonawców robót. Niestety powyższe czynności nie zakończyły się powodzeniem. Pozwany 22 listopada 2017 roku złożył wniosek o zezwolenie na złożenie do depozytu sądowego kwoty 306.552,26 złotych.

Pieniądze w kwocie 306.552,26 złote zostały wpłacone do depozytu sądowego na zezwolenie Sądu wydane w oparciu o artykuł 693² paragraf 2 k.c.

Sąd Okręgowy wskazał, że strona powodowa nie zapłaciła dlatego, że nie wie komu ma zapłacić, i złożyła pieniądze do depozytu sądowego. Zarzut spełnienia świadczenia przez pozwanego nie jest zasadny. Złożenie przedmiotu do depozytu sądowego wywołuje skutki takie same jak spełnienie świadczenia ale dopiero prawomocne postanowienie sądu zezwalające na złożenie przedmiotu świadczenia do depozytu sądowego zwalnia dłużnika od obowiązku świadczenia. Wobec braku takiego postanowienia, brak podstaw do twierdzeń, że roszczenie jest spełnione.

W ocenie Sądu zasadny jest zarzut braku legitymacji procesowej strony powodowej. Strona powodowa powołuje się na wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 lipca 2017 roku II CSK 567/17. Natomiast strona pozwana na wyrok Sądu Najwyższego z dnia 7 listopada 2014 roku IV CSK 95/14.

Sąd Okręgowy stwierdził, że o tym na rzecz którego z członków konsorcjum ma nastąpić zapłata rozstrzyga umowa konsorcjum. Tyle tylko, że umowa konsorcjum jest ważna i skuteczna dla członków konsorcjum. Tą umową nie jest związany zamawiający – pozwany. Pozwany ma obowiązek zapłacić tej stronie, która została wskazana w umowie zawartej między konsorcjum, a pozwanym. Z umowy, która została zawarta między konsorcjum, a pozwanym nie wynika, kto jest uprawniony do odbioru zapłaty. Umowa jest w tym zakresie niejasna. Przy roszczeniach podzielnych każda ze stron może wystąpić z roszczeniem o zapłatę swojej części. Nie mamy tu do czynienia z solidarnością bierną po stronie członków konsorcjum. Konsorcjum powinno występować wspólnie z roszczeniem o zapłatę.

Każda ze stron jeżeli to wynika z umowy może wystąpić z oddzielnym roszczeniem. Ale to musi wynikać z umowy zawartej z pozwanym. Jeżeli by w tej umowie zawartej z pozwanym było jasno i precyzyjnie określone komu się wynagrodzenie należy, to zgodnie z tą umową pozwany zapłaciłby tej stronie. Nie obawiając się, że którakolwiek ze stron konsorcjum wystąpi w stosunku do niego z kolejnym roszczeniem o to samo.

Kiedy jest spór, kiedy nie ma wspólnego stanowiska, pozwany nie ma możliwości zapłacenia na rzecz jednej ze stron. Powyższe prowadzi do wniosku, że strona powodowa nie ma czynnej legitymacji do występowania w sprawie samodzielnie. W ocenie Sądu Okręgowego muszą w tej sprawie wystąpić w przypadku sporu obaj członkowie konsorcjum.

W związku z tym Sąd uznał roszczenie za niezasadne z uwagi na brak legitymacji czynnej po stronie powódki.

Jeżeli chodzi o koszty to Sąd orzekł w oparciu o artykuł 98 Kodeksu postępowania cywilnego.

Apelację od powyższego wyroku wniosła powódka zaskarżając go w całości i zarzuciła naruszenie:

1. art. 233 § 1 kodeksu postępowania cywilnego, poprzez błędne dokonanie ustaleń faktycznych i niewłaściwą interpretację zapisu preambuły Umowy Nr (...) z dnia 12.04.2016 r.;
2. błędne ustalenie, że powód nie ma w przedmiotowej sprawie legitymacji procesowej.

W konkluzji skarżący wniósł o zmianę wyroku poprzez uwzględnienie powództwa w całości i zasądzenie kosztów postępowania.

W odpowiedzi pozwany wniósł o oddalenie apelacji, zasądzenie zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego według norm przepisanych, w tym zwrotu kosztów zastępstwa procesowego na rzecz Skarbu Państwa – (...) oraz o pominięcie wniosków o dopuszczenie i przeprowadzenie dowodów z dokumentów lub kserokopii dokumentów załączonych do apelacji na podstawie art. 381 k.p.c.

Sąd Apelacyjny zważył:

zaskarżony wyrok odpowiada prawu jednakże z innych przyczyn niż wskazał sąd I instancji.

Sąd Apelacyjny ustalił, że postanowieniem z 14 czerwca 2019r. w sprawie II Ns 43/18 Sąd Rejonowy dla miasta stołecznego Warszawy w Warszawie zezwolił Skarbowi Państwa – (...) w W. na złożenie do depozytu sądowego kwoty 306.552,26 zł. tytułem wynagrodzenia należnego (...) spółka z o.o. z siedzibą w G. i T. P., wynikającego z wykonania umowy (...) z dnia 12 kwietnia 2016r. i zastrzegł, że depozyt ma być wypłacony (...) spółce z o.o. z siedzibą w G. lub T. P., o ile wykażą swe uprawnienia do odbioru złożonej sumy depozytowej prawomocnym wyrokiem sądu albo ugodą zawartą przed sądem albo przed notariuszem albo przed mediatorem (k.172). Postanowienie to uprawomocniło się z dniem 12.09.2019r. (k.172v). Pozwany, Skarb Państwa – (...) w (...) 12.2017r. wpłacił do depozytu sądowego 306.552,26 zł. na podstawie wniosku z 22.11.2020r. (k.173).

Ustalenie poczynione wyżej oznacza, że w niniejszym postępowaniu niedopuszczalne jest zasądzenie od pozwanego świadczenia objętego pozwem.

Zgodnie z art. 470 k.c. ważne złożenie przedmiotu świadczenia do depozytu sądowego ma takie same skutki jak spełnienie świadczenia.

O tym, czy złożenie przedmiotu świadczenia do depozytu sądowego jest ważne decydują dwa elementy. Po pierwsze musi występować wskazana w ustawie przyczyna upoważniająca dłużnika do złożenia przedmiotu świadczenia do depozytu. Po drugie, świadczenie dłużnika (złożone do depozytu sądowego), musi być zgodne z treścią zobowiązania.

W przedmiotowej sprawie oba elementy zostały spełnione. Sąd Apelacyjny ustalił, że pozwany oraz konsorcjum utworzone przez (...) spółka z o.o. z siedzibą w G. i T. P. zawarli w reżimie ustawy z 29.01.2004r – Prawo zamówień publicznych (tj. Dz. U. z 2015r. poz.2164), w trybie zamówienia z wolnej ręki, na podstawie art. 67 ust. 1 pkt 6 powołanej ustawy umowę nr (...) z 12.04.2016r. Przedmiot umowy został wykonany i (...) spółce z o.o. z siedzibą w G. oraz T. P. jako wykonawcom przysługuje wynagrodzenie w kwocie 306.552,26 zł. Przyczyną złożenia przedmiotu świadczenia (sumy 306.552,26 zł.) do depozytu sądowego przez stronę pozwaną były okoliczności przewidziane w art. 467 pkt 3 k.p.c. tj. spór co do tego, kto jest wierzycielem.

W ocenie Sądu Apelacyjnego pozwany w świetle treści umowy z 12.04.2004r. oraz sporu pomiędzy konsorcjantami mógł mieć uzasadnione wątpliwości odnośnie tego, który z konsorcjantów jest uprawniony do odbioru świadczenia, zatem złożenie przedmiotu świadczenia do depozytu sądowego było ważne. W par. 9 umowy z 12.045.2016r. zawartej przez pozwanego z członkami konsorcjum strony uzgodniły, że wynagrodzenie przysługujące wykonawcy płatne będzie z konta zamawiającego na konto wykonawcy i wskazały numer owego konta (k.19). (...) spółka z o.o. z siedzibą w G. wypowiedziała umowę konsorcjum. Pomędzy wykonawcami istnieje spór co do tego któremu z nich i w jakim zakresie należy się wynagrodzenie z umowy z 12.04.2004r. Pozwany pozostaje w przekonaniu, że wspólność wierzytelności konsorcjantów wyłącza możliwość dochodzenia całej wierzytelności przez jednego z nich, zaś T. P. nie wyraża zgody na rozdzielenie płatności. Wątpliwości pozwanego uprawniały go do złożenia przedmiotu świadczenia do depozytu sądowego.

Jeżeli dłużnik złożył przedmiot świadczenia do depozytu sądowego, to następują skutki prawne wykonania zobowiązania i to od daty złożenia przedmiotu świadczenia do depozytu sądowego (art. 470 k.c.). W tej sytuacji nie może być uwzględnione powództwo o zasądzenie od tego dłużnika kwoty odpowiadającej sumie pieniężnej złożonej do depozytu (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 15.04.2005r. sygn. I CK 735/04, LEX).

Wierzyciel musi wylegitymować się przed sądem, który decyduje o wydaniu depozytu, tj. wykazać swoje prawo do otrzymania depozytu. Wykazać to uprawnienie może ugodą zawartą między konsorcjantami przed sądem albo przed notariuszem albo przed mediatorem, bądź prawomocnym wyrokiem zapadłym w postępowaniu rozstrzygającym spór pomiędzy konsorcjantami.

W niniejszym procesie wierzyciel wystąpił przeciwko dłużnikowi o zasądzenie kwoty skutecznie złożonej do depozytu sądowego, zaś spór z dłużnikiem nie jest właściwym instrumentem prawnym do uzyskania przez wierzyciela depozytu sądowego.

Ważne złożenie przedmiotu świadczenia przez pozwanego do depozytu sądowego wyłącza możliwość wydania wyroku zasądającego w zakresie kwoty złożonej do depozytu z uwagi na treść art. 470 k.c., dlatego zaskarżony wyrok odpowiada prawu, choć z innych przyczyn niż te, które zostały wskazane przez sąd I instancji.

Ponieważ powódka domagała się odsetek ustawowych od kwoty 306.552 zł. od daty złożenia pozwu tj. od 11.12.2017r. a przedmiot świadczenia w kwocie 306.552 zł. złożony został do depozytu sądowego 8.12.2017r., także w zakresie odsetek ustawowych nastąpiły skutki prawne wykonania zobowiązania.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Apelacyjny oddalił apelację na podstawie art. 385 k.p.c.

O kosztach postępowania apelacyjnego Sąd Apelacyjny orzekł zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik sporu wyrażoną w art. 98 par. 1 i 3 k.p.c. obciążając nimi powódkę jako stronę, która przegrała spór. Na koszty te składa się wynagrodzenie pełnomocnika procesowego w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w kwocie 8100 zł.

Ewa Kaniok Bogdan Świerczakowski Joanna Piwowarun - Kołakowska